

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
DIYARBAKIR KÜLTÜRVARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 08.02.2022-344
Karar Tarihi ve No : 08.02.2022-9057
Dosya No : 21.03/203

Toplantı Yeri
DIYARBAKIR

Diyarbakır İli, Çınar İlçesi, Demirölçek Mahallesinde bulunan tapulama harici alanda kalan, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescilli Zerzevan Kalesinde yer alan Mithraeum Tapınağının rölövesi ile tescil talebinin Koruma Kurulunda değerlendirilmesine ilişkin; Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 04.05.2005 gün ve 257 sayılı I. Derece Arkeolojik Sit Alanı tescil kararı, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 25.11.2020 gün ve 7960 sayılı yeni sit sınırları belirleme kararı, 22.12.2021 gün ve 8984 sayılı karar, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 16.12.2021 gün ve E.2013420 sayılı Zerzevan Kalesi Kazı Başkanlığından istenilen görüş yazısı, Zerzevan Kalesi Kazı Başkanı Doç.Dr. Aytaç COŞKUN' nun 11.01.2022 tarihli görüş yazısı, Diyarbakır Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 13.01.2022 tarih ve E.2104503 sayılı yazısı, Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanının hazırladığı 14.01.2022 gün ve E.1163339 sayılı dosya inceleme raporu okundu. Ekleri (rölöve, tescil fişi) ve konuya ilişkin bilgi, belgeler incelendi. Yapılan görüşmeler sonunda;

Diyarbakır İli, Çınar İlçesi, Demirölçek Mahallesinde bulunan tapulama harici alanda kalan, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescilli Zerzevan Kalesinde yer alan Mithraeum Tapınağının 2863 sayılı Kanunun 6. Maddesi ile Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik'in 4. Maddesinde belirtilen "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı" niteliklerini gösterdiğinden, anılan Kanunun 7. Maddesi kapsamında "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı" olarak tesciline, yapı grubunun I.(Birinci) Grup yapı olarak belirlenmesine, hazırlanan tescil fişinin uygun olduğuna;

- Mithraeum Tapınağının bulunduğu tapulama harici alanda yapılacak yeni bir sınırlandırma ve parsel ihdasında Tapu Müdürlüğüne "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmeliğinin" 8. maddesi gereğince şerh bırakılmak üzere Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne bildirilmesine;

- Mithraeum Tapınağında ve sit sınırları içerisinde yapılacak olan her türlü fiziki ve inşai (ifraz, tevhit, imar uygulaması dahil) uygulama öncesinde Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan izin alınması gerektiğine;

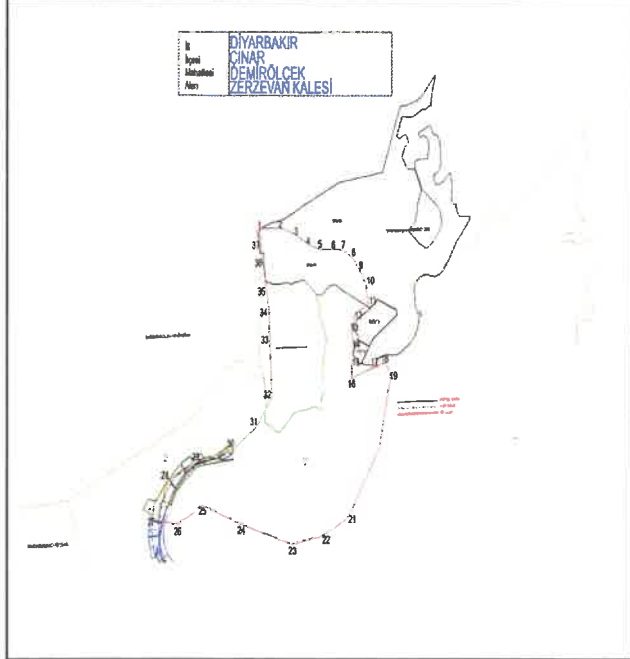
- Mithraeum Tapınağının hazırlanan rölövesinin uygun olduğuna;

-Hazırlanacak restitüsyon ve restorasyon projelerinin Kurulumuza iletilmesine karar verildi.

AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E)		ENVANTER NO:
T Ü R K İ Y E	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ANIT	HARİTA NO:
İLİ: DİYARBAKIR	İLÇESİ: Çınar	MAHALLE/MEVKİ: Demirölçek	KORUMA DERECESESİ
SOKAK VE KAPI NO:	KAD. :PAFTA: ADA: PARSEL:		ANITSAL 1 2 3 ÇEVRESEL 1 2 3
ADI : Mithraeum Tapınağı	YAPTIRAN:	YAPAN:	MİMARİ ÇAĞI:
	YAPIM TARİHİ:	KİTABE:	VAKFIYE:

GENEL TANIM: Diyarbakır İli, Çınar İlçe sınırları içerisinde I. Derece Arkeolojik Sit olarak tescilli Zerzevan Kalesinin kuzeyinde yer almaktadır.

KORUNMUŞLUK DURUMU: Yıkılmış	TAŞIYICI YAPI:	CEPHE DURUMU:	ÖRTÜ DURUMU: yok	İÇ YAPI DURUMU:	BEZEME DURUMU: -	RUTUBET DURUMU: -
-------------------------------------	-----------------------	----------------------	-------------------------	------------------------	-------------------------	--------------------------

GÖZLEMLER: Korunması gerekli kültür varlığı özelliği göstermektedir.

BUGÜNKÜ SAHİBİ: Maliye Hazinesi	BAKIMINDAN SORUMLU OLAN:
YAPILAN ONARIMLAR:	

AYRINTILI TANITIM: Diyarbakır İli, Çınar İlçe sınırları içerisinde Mardin Karayolu üzerinde ve Çınar İlçesi'ne 17 km. uzaklıkta yüksekçe bir tepe üzerinde kurulmuş olan kale kesme bazalt taştan inşa edilmiştir. Yapılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, M.S. 300'ü yıllarda Sasaniler ile Romalılar arasında bölgeyi el geçirmek için yapılan uzun ve kanlı savaşlar sırasında, Mezopotamya'yı Diyarbakır ve Anadolu'ya bağlayan bir geçiş köprüsü diyebileceğimiz yola hâkim ve bu yolu kolaylıkla kontrol edebilecek yüksek bir tepede kurulmuştur. Bu nedenle kilit noktada yer alan ve Roma'nın askeri yerleşimi olan Zerzevan Kalesi'nde yeni başlayan çalışmalar, bölgenin Roma Dönemi'nin aydınlanması açısından oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Yerleşim konumu itibarıyla bütün vadiye hakim, antik ticaret yolu üzerinde, geniş bir alanı kontrol altında tutan, stratejik bir Roma sınır garnizonudur. Bununla birlikte Zerzevan'da sadece askerler kalmamış, aynı zamanda sivillerin yaşadığı da söylenebilir.

Mithraeum yeraltı sığınacağın hemen kuzeyinde yer altına ana kaya oyularak inşa edilmiştir. Yapının doğu duvarında ana kayaya oyulmuş sütunlar ve ortada büyük, yanlarda iki küçük niş bulunmaktadır. Ortadaki büyük niş etrafındaki iki sütunun üzerinden yükselen kuşak üzerinde boya kalıntıları izlenebilmektedir. Muhtemelen söz konusu kuşakta Mithras'a ait semboller bulunmaktaydı. Mithras'ın boğayı kurban ettiği sahnenin yer aldığı plaka da yine bu ortadaki büyük nişe konulmaktaydı. Doğru duvara Mithras'ın sembollerinden olan ışın tacı motifi de kazınmıştır. Küçük nişlerden birisinde oldukça düzgün oyulmuş su veya kan çanağı ve hemen önünde zeminde havuz bulunmaktadır. Su veya kan çanağı ile havuz duvarın içinden geçen bir kanal ile bağlantılıdır ve Mithras dini törenlerinde su veya kan kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca tavan kısmında simetrik olarak yapılmış dört adet hayvan bağlama yeri de bulunmaktadır. Bağlama yerleri Mithras ayinlerinde boğanın kurban edilmesi için kullanılmış olmalıdır. Yapı, Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırında tespit edilen ilk ve tek Mithras tapınağıdır. Yapının giriş kapısında ise yazıt ve semboller açık bir şekilde görülmektedir. Pers kökenli olan tanrı Mithras "anlaşma ve dostluk" kavramlarının tanrısıdır, "aracılık eden" anlamına gelir. Mithras güneş tanrısıdır ve kültü güneş tapınımına dayanır. Ayrıca ışığın, savaşın, adaletin ve inancın da simgesidir. M.S. 2. ve 3. yüzyılda Roma İmparatorluğunda oldukça yaygınlaşmıştır. M.S. 4. yüzyılda Hıristyanlığın yayılmasıyla birlikte ise yasaklanmıştır. Mithras dini Romanın egemen olduğu bütün topraklarda özellikle askerler, tüccarlar ve aristokratlar arasında oldukça yaygındır. Öğretisi dünyanın yaratılışı üzerinedir ve evreni kontrol eden tanrı olarak da bilinir. Dinsel törenler gizlidir ve dışarıya tamamen kapalıdır. Mithras dinine katılacak kişi on iki ziyaret çekmek zorundadır. Sadece erkeklerin kabul edildiği bu dine katılanlar yedi aşamadan geçmektedirler. Törenler yeraltında mağaralarda veya tapınaklarda gerçekleştirilmektedir.

TEKNİK BİLGİLER:	ISITMA SİSTEMİ:
	KANALİZASYON:
	SU:
	ELEKTRİK:

ÖZGÜN KULLANIMI:
Mithraeum Tapınağı

BUGÜNKÜ KULLANIMI:
Boş

ÖNERİLEN KULLANIMI:

HAZIRLAYANLAR:
Neslihan ÖZKAN Mimar

Veysel ACUN Mimar
13.01.2022

KONTROL EDEN:

Mehriban KARAASLAN
Bölge Kurulu Müdürü

YAYIN DİZİNİ :	EKLER :
1- <i>V.Ş. K.</i>	RAPOR X
2- <i>08.02.2022 tarih ve ... 9057</i>	FOTOĞRAF X
3- <i>08.02.2022 tarih ve ... 9057</i>	RÖLÖVE PROJESİ X
4- <i>08.02.2022 tarih ve ... 9057</i>	RESTORASYON PROJESİ
	HARİTA X
	KROKİ X
	KİTABE

TESCİL : Zerzevan Kalesi
KARAR NO : 257
KARAR TARİHİ : 04.05.2005

REVİZYON:

08.02.2022 tarih ve ... 9057 Sayılı Karar Eki'dir.

